

Consiliul
Uniunii Europene

Bruxelles, 25 octombrie 2023
(OR. en)

14689/23

**Dosar interinstituțional:
2022/0160(COD)**

**ENER 576
ENV 1186
CLIMA 510**

NOTĂ DE ÎNSOȚIRE

Sursă:	Secretara Generală a Comisiei Europene, sub semnătura dnei Martine DEPREZ, Directoare
Data primirii:	24 octombrie 2023
Destinatar:	Dna Thérèse BLANCHET, Secretară Generală a Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2023) 651 final
Subiect:	RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU Raportul pentru 2023 privind subvențiile pentru energie în UE

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2023) 651 final.

Anexă: COM(2023) 651 final

Bruxelles, 24.10.2023
COM(2023) 651 final

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

Raportul pentru 2023 privind subvențiile pentru energie în UE

Raportul Comisiei privind subvențiile pentru energie în UE

Introducere și constatări principale

Uniunea Europeană se angajează ferm să își reducă emisiile de gaze cu efect de seră (GES) cu cel puțin 55 % (comparativ cu nivelurile din 1990) până în 2030 și să devină neutră din punct de vedere climatic până în 2050. Subvențiile și alte stimulente economice și juridice vor juca un rol esențial în ceea ce privește: (i) accelerarea implementării soluțiilor energetice curate și eficiente din punct de vedere energetic; precum și (ii) reducerea utilizării combustibililor fosili. Subvențiile pot avea scopuri economice, de mediu sau sociale. Dacă sunt concepute necorespunzător, subvențiile pot denatura concurența, pot acționa împotriva tranziției energetice și pot reduce semnalul referitor la prețul carbonului. UE este implicată activ în eliminarea treptată a subvențiilor pentru combustibilii fosili și în temeiul angajamentelor internaționale ale UE asumate în contextul G20 și în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului¹. Prezentul raport este cel de al patrulea raport anual de monitorizare a subvențiilor pentru energie și a progreselor înregistrate în ceea ce privește eliminarea treptată a subvențiilor pentru combustibilii fosili, astfel cum se prevede în Regulamentul privind guvernanta uniunii energetice și a acțiunilor climatice².

Criza energetică începută în 2021 și agravată de agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei în 2022 a avut consecințe semnificative asupra subvențiilor legate de energie. Aceste consecințe pot fi observate în raport cu: (i) valoarea acestor subvenții; (ii) distribuția acestor subvenții la nivel de tehnologii și beneficiari; precum și (iii) instrumentele utilizate pentru acordarea acestor subvenții. Utilizarea aprovizionării cu energie ca armă de către Rusia și reducerile progresive ale aprovizionării cu gaze rusești au necesitat un răspuns politic ferm al UE, inclusiv măsuri pe termen scurt pentru a asigura accesibilitatea energiei pentru industriile și consumatorii vulnerabili din întreaga Europă.

Rezultatele acestui studiu confirmă faptul că subvențiile pentru energie au urmat o tendință de creștere treptată până în 2021, după care au crescut dramatic în 2022. Totalul subvențiilor pentru energie în UE a crescut de la 177 de miliarde EUR în 2015 la 216 miliarde EUR în 2021, ajungând la aproximativ 390 de miliarde EUR în 2022.

Tendința de scădere a subvențiilor pentru combustibilii fosili a continuat până în 2021, când au fost de 56 de miliarde EUR, după care au crescut rapid, ajungând la aproximativ 123 de miliarde EUR în 2022 ca reacție la criză. Subvențiile pentru energia din surse regenerabile au scăzut în 2021 la 86 de miliarde EUR – pentru prima dată după 2015 – și au înregistrat doar o ușoară creștere, ajungând la 87 de miliarde EUR în 2022. Acest fapt s-a datorat prețurilor ridicate de pe piața angro a energiei electrice, care au redus sumele subvențiilor plătite în cadrul instrumentelor de sprijin dinamic. Pe de altă parte, sprijinul pentru măsurile de eficiență energetică a crescut de la 22 de miliarde EUR în 2021 la 32 de miliarde EUR până în 2022. Sprijinul pentru toate celelalte forme de energie, inclusiv energia electrică ca purtător și energia nucleară, s-a ridicat la 180 de miliarde EUR în 2022.

---

¹ De la summitul din 2009, liderii G20 au solicitat eliminarea treptată și raționalizarea subvențiilor pentru combustibilii fosili și, totodată, acordarea de sprijin direcționat celor mai săraci. UE este unul dintre cosponsorii [declarației ministeriale privind subvențiile pentru combustibilii fosili](#), adoptată la 14 decembrie 2021 în contextul OMC.

² Articolul 35 litera (n) din Regulamentul (UE) 2018/1999 privind guvernanta uniunii energetice, denumit în continuare: Regulamentul privind guvernanta.

În perioada 2021-2022, subvențiile pentru energie legate de *noile măsuri naționale de protecție a consumatorilor din UE* împotriva prețurilor ridicate au reprezentat aproximativ 195 de miliarde EUR. În întreaga UE, au fost introduse cel puțin 230 de măsuri naționale temporare pentru a aborda criza prețurilor la energie. Gospodăriile au fost principalii beneficiari direcți ai acestor măsuri de sprijin (58 de miliarde EUR), urmate de consumatorii comerciali și industriali (45 de miliarde EUR) și de transportul rutier (23 de miliarde EUR). Sprijinul transsectorial a fost de 69 de miliarde EUR.

2022 a fost primul an în care, în cadrul rapoartelor lor naționale intermediare integrate privind energia și clima, statele membre au avut obligația de a raporta cu privire la progresele înregistrate în direcția eliminării treptate a subvențiilor pentru energie, în special pentru combustibilii fosili. În plus, prezentul raport include o nouă secțiune care evaluează impactul subvențiilor pentru combustibilii fosili asupra mediului.

Prezentul raport se bazează pe date dintr-un studiu extern³ realizat pentru Comisie, utilizând o metodologie acceptată la nivel internațional. Unele date din 2022 nu erau pe deplin disponibile sau validate la momentul finalizării studiului (august 2023), astfel încât este posibil ca cifrele din 2022 să se bazeze pe tehnici de atenuare a lacunelor în materie de date⁴. La fel ca în edițiile anterioare, statelor membre li s-a oferit posibilitatea de a oferi feedback cu privire la datele utilizate pentru studiu.

---

³ Pentru edițiile anterioare: <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/34a55767-55a1-11ed-92ed-01aa75ed71a1>

⁴ Pentru valorile lipsă din 2022, au fost utilizate ca bază pentru estimare date din 2021. În astfel de cazuri, datele din 2022 sunt denumite în prezentul raport „estimate”, iar pe grafice datele neconfirmate sunt indicate prin hașurare.

1. Tendințele subvențiilor pentru energie în UE

Subvențiile din prezentul raport sunt definite în conformitate cu metodologia stabilită de Organizația Mondială a Comerțului (OMC)⁵, care a fost utilizată în studiul justificativ al Comisiei⁶ și în edițiile anterioare ale prezentului raport. Această metodologie definește subvențiile ca fiind măsuri guvernamentale care se încadrează în una dintre următoarele patru categorii: (i) transferuri directe de fonduri; (ii) venituri (fiscale) publice la care se renunță (necolectate); (iii) furnizarea de bunuri și servicii sau achiziționarea de bunuri de către guverne; precum și (iv) susținerea prețurilor și a veniturilor.

Raportul examinează, de asemenea, diverse caracteristici ale subvențiilor, în funcție de: (i) obiectivul pe care urmăresc să îl promoveze (producție, consum/cerere, infrastructură sau eficiență energetică); (ii) tipul de combustibil pe care îl promovează (combustibili fosili, surse regenerabile de energie, energie nucleară); (iii) sectoarele economice care beneficiază de subvenție (sectorul energetic, transporturile, industria, agricultura⁷, sectorul rezidențial, serviciile etc.); sau (iv) efectul asupra mediului (dacă sunt dăunătoare sau benefice).

1.1 Totalul subvențiilor pentru energie în UE

Valoarea totală a subvențiilor pentru energie în UE-27 (Figura 1) este estimată la 390 de miliarde EUR în 2022 (+80 % față de 216 de miliarde EUR⁸ în 2021).

Redresarea economică din 2021 a exercitat o presiune accentuată asupra prețurilor la energie și, în consecință, asupra subvențiilor. Subvențiile pentru energie au crescut deja de la 200 de miliarde EUR în 2020 la 216 miliarde EUR în 2021. Datele estimate pentru 2022 arată că, din cauza impactului măsurilor luate de statele membre, subvențiile au crescut dramatic, ajungând la 390 de miliarde EUR în 2022. Ca răspuns la criza prețurilor la energie, cel puțin 230 de măsuri temporare de subvenționare au fost create sau extinse în statele membre din întreaga UE pentru a atenua impactul prețurilor ridicate și volatile.

Figura 1: Totalul subvențiilor pentru energie în UE-27 (2015-2022; mldEUR2022)^{9, 10}

⁵ Analiza se bazează pe cadrul metodologic utilizat în studiile anterioare ale Comisiei, în conformitate cu cadrul [Acordului privind subvențiile și măsurile compensatorii](#) (ASMC) elaborat de Organizația Mondială a Comerțului (OMC).

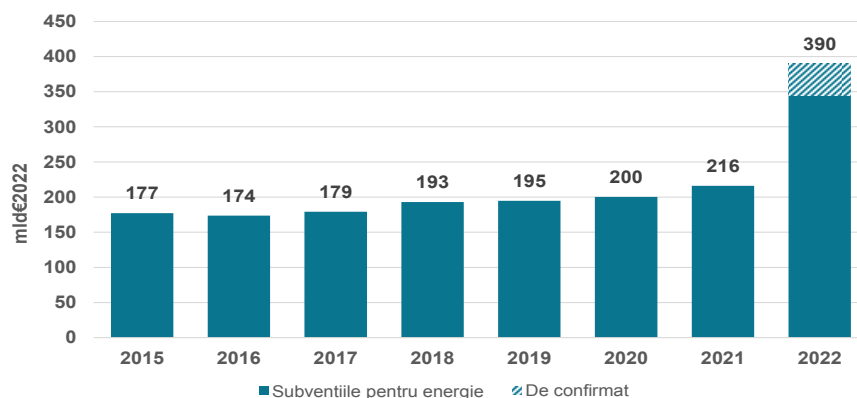
⁶ Pentru mai multe informații privind metodologia referitoare la subvențiile pentru energie, a se vedea anexa 1 la studiul din 2023 al Comisiei.

⁷ Care include și subvenții pentru pescuit.

⁸ Ca urmare atât a corectării datelor în inventarul subvențiilor pentru anii anteriori, cât și a modificării bazei monetare („exprimate în EUR 2022” în prezentul raport), este posibil ca valorile totale din graficele prezentului raport să fie diferite de cele din ultimul raport privind subvențiile pentru energie, publicat în 2022 sau de cele anterioare.

⁹ În prezentul raport, toate cifrele sunt exprimate în miliarde EUR 2022. Cifrele totale pentru 2022 includ ~44 de miliarde EUR încă în curs de validare.

¹⁰ Datele din categoria „De confirmat” s-au ridicat la 12 % din suma totală inclusă în inventarul subvențiilor pentru anul 2022.

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023. NB: estimările pentru 2022 sunt reprezentate prin hașurare

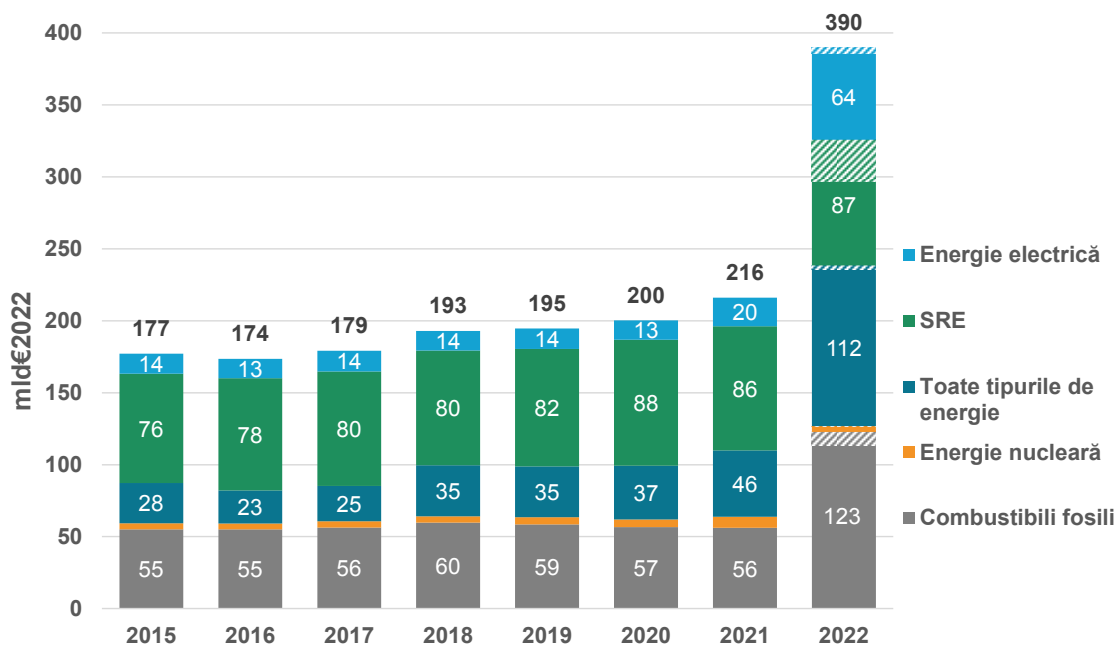
Sprejiniul sub formă de subvenții a evoluat diferit de la o tehnologie la alta în 2022. *Subvențiile pentru energie electrică*¹¹ au crescut de trei ori, în timp ce *subvențiile globale pentru combustibilii fosili* s-au dublat în 2022 comparativ cu 2021. *Subvențiile care sprijină toate tipurile de energie*¹² (de exemplu, prin sprijin pentru venit¹³) au fost de 2,4 ori mai mari în 2022 decât în 2021. În condițiile în care sprijinul pentru *energia din surse regenerabile* s-a menținut, în linii mari, la același nivel în 2022 ca și în perioada 2020-2021, sprijinul pentru *măsurile de eficiență energetică* a crescut cu 40 % în această perioadă, în principal datorită sprijinului pentru renovările energetice acordat în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență (MRR).

Figura 2: Subvenții în funcție de principala sursă de energie/principalul purtător de energie în UE-27 (mldEUR2022)

¹¹ În anumite cazuri, nu este posibilă separarea subvențiilor acordate pentru consumul de energie electrică în funcție de sursa de producție (fossilă, nucleară sau regenerabilă), prin urmare, acest grafic prezintă, pe lângă subvențiile acordate pentru sursele de energie, și subvențiile pentru energia electrică (purtător de energie).

¹² Termenul „toate tipurile de energie” este utilizat aici pentru a clasifica măsurile de subvenționare care se aplică energiei produse dintr-un amestec atât de combustibili fosili, cât și de surse cu emisii scăzute de carbon sau dintr-o sursă necunoscută.

¹³ Aceasta include, de asemenea, diverse tipuri de mecanisme economice, dincolo de sprijinul pentru venit acordat pentru mai multe tipuri de energie, cum ar fi plățile pentru capacitate, obligațiile privind amestecul de combustibili, cotele de energie din surse regenerabile cu certificate comercializabile, taxele diferențiate de conectare la rețea, obligațiile în materie de eficiență energetică, schemele de sarcină întreruptibilă, contractele pentru diferență, primele fixe, tarifele fixe, garanțiile privind prețurile de consum (sprijin pentru costuri), garanțiile privind prețurile de consum (reglementarea prețurilor) și garanțiile privind de producție (reglementarea prețurilor).

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023. NB: estimările pentru 2022 sunt reprezentate prin hașurare

În 2022, subvențiile pentru energie au fost distribuite (Figura 3) în principal prin măsuri de sprijin pentru venituri / prețuri (38 %), măsuri de reducere a impozitelor (35 %) și transferuri directe (25 %). În 2022, combustibilii fosili au reprezentat cea mai mare pondere din totalul subvențiilor (31 %), în timp ce sursele regenerabile de energie au primit doar 22 % din subvențiile pentru energie în 2022, în scădere de la 40 % în 2021.

Figura 3: Distribuția subvențiilor pe instrumente (2022, %)

Categorie de subvenții	Toate tipurile de energie	Energie electrică	Combustibilii fosili	Energie nucleară	SRE	Total
Transferuri directe	16%	1%	6%	0%	2%	25%
Măsuri fiscale	9%	7%	15%	0%	4%	35%
Sprijin pentru venituri sau prețuri	2%	9%	11%	0%	16%	38%
Buget C&D	1%	0%	0%	0%	0%	2%
Total	29%	16%	31%	1%	22%	100%

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023

1.2 Subvenții în funcție de sursa de energie

În 2021, subvențiile pentru combustibilii fosili au scăzut la 56 de miliarde EUR, continuând tendința descendentă constantă observată începând din 2018¹⁴ (Figura 4). Scăderea s-a datorat în principal unei scăderi semnificative (2 miliarde EUR) a subvențiilor pentru industria energetică¹⁵. Această tendință descendentă a fost perturbată în 2022, ca o consecință directă a răspunsului european la criza energetică. Măsurile de subvenționare au fost unul dintre

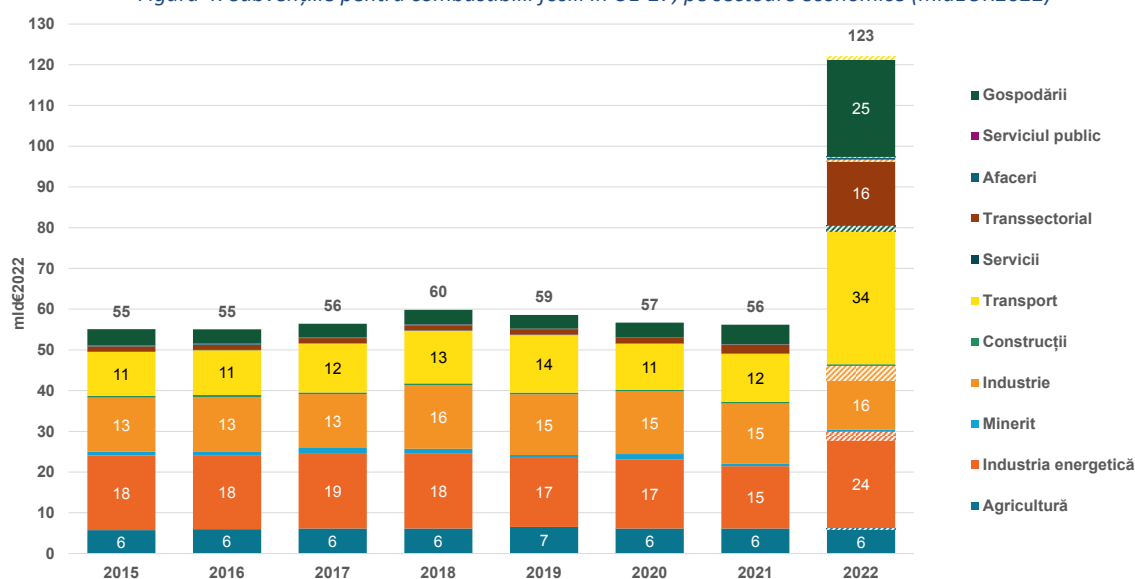
¹⁴ Creșterea cu 3,5 miliarde EUR a subvențiilor pentru combustibilii fosili în 2018 se datorează parțial modificării aduse clasificării structurii tarifare degresive pentru gaze și energie electrică din Țările de Jos, care nu a fost raportată de guvernul neerlandez ca subvenție înainte de data respectivă și, prin urmare, nu a fost inclusă în baza de date. Țările de Jos sunt singura țară pentru care au fost declarate sumele efective legate de acest mecanism, dar, cu siguranță, acestea există și în alte țări, fără a fi declarate ca atare.

¹⁵ Termenul se referă la extracția, conversia, rafinarea, infrastructura, transportul, distribuția, depozitarea, gestionarea deșeurilor și vânzarea cu amănuntul de energie. Pe scurt, industria energetică.

principalele instrumente de contracarare a efectelor prețurilor ridicate la energie asupra costului vieții și asupra costurilor de producție ale industriilor europene.

Prin urmare, se estimează că subvențiile pentru combustibilii fosili au crescut de peste două ori între 2021 și 2022 (de la 56 de miliarde EUR la 123 de miliarde EUR). Această creștere reflectă: (i) sprijinul mult mai mare pe care îl primesc acum gospodăriile (+ 500 %); (ii) creșterea subvențiilor pentru sectorul transporturilor și industria energetică (+ 150 % și, respectiv, + 280 %); precum și (iii) alte măsuri transectoriale (+ 770 %, de exemplu, prin cote de TVA mai scăzute). Sprijinul direct pentru industrie și agricultură s-a menținut la un nivel stabil sau a înregistrat doar o ușoară creștere între 2021 și 2022.

Figura 4: Subvențiile pentru combustibilii fosili în UE-27, pe sectoare economice (mldEUR2022)

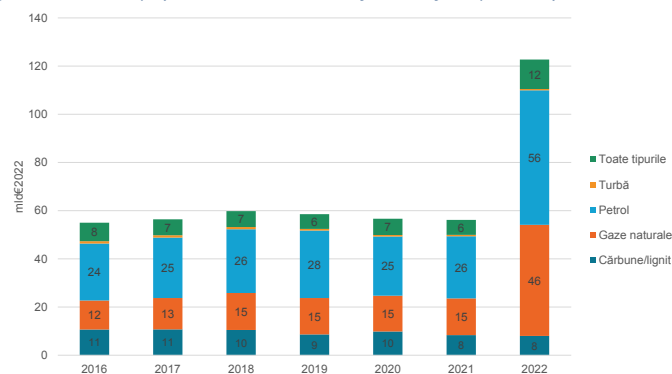
Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023. NB: estimările pentru 2022 sunt reprezentate prin hașurare

Majoritatea subvențiilor pentru combustibilii fosili alocate în UE-27 începând din 2015 au fost menite să sprijine *cererea de energie* din partea consumatorilor, de exemplu prin limitarea costurilor consumului de energie prin rate mai mici de impozitare a produselor energetice. Ponderea acestor măsuri privind cererea de energie a crescut de la 67 % în 2015 la 74 % până în 2021 și estimările sugerează că acestea vor fi crescut la 83 % din subvențiile pentru combustibilii fosili în 2022. Subvențiile pentru combustibilii fosili au vizat sprijinirea *producției de energie electrică*, care variază între 20 % și 30 % începând din 2015, și se estimează că au scăzut la 10 % din totalul subvențiilor pentru combustibilii fosili în 2022. Subvențiile destinate în mod specific *extracției combustibililor fosili și infrastructurii de sprijin* au primit 13 miliarde EUR și, respectiv, 6 miliarde EUR; în timp ce *restructurarea industriei energetice* (cum ar fi sprijinul pentru închiderea centralelor electrice sau a minelor pe bază de cărbune/lignit) a reprezentat o cotă mică și în scădere din totalul subvențiilor pentru combustibilii fosili (3,4 % sau 1,7 miliarde EUR) în 2021.

În timp ce sprijinul pentru combustibilii fosili a fost direcționat în cea mai mare parte către petrol și produse petroliere rafinate (56 de miliarde EUR) în 2022 (Figura 5), subvențiile destinate *gazelor naturale* s-au triplat din 2021 până în 2022, ajungând la 46 de miliarde EUR. Sprijinul pentru cărbune și lignit s-a menținut la același nivel, și anume 8 miliarde EUR, în timp ce toate celelalte tipuri de combustibili fosili, inclusiv turba, au primit 13 miliarde EUR.

Figura 5: Subvenții pentru combustibilii fosili în funcție de tipul de combustibil

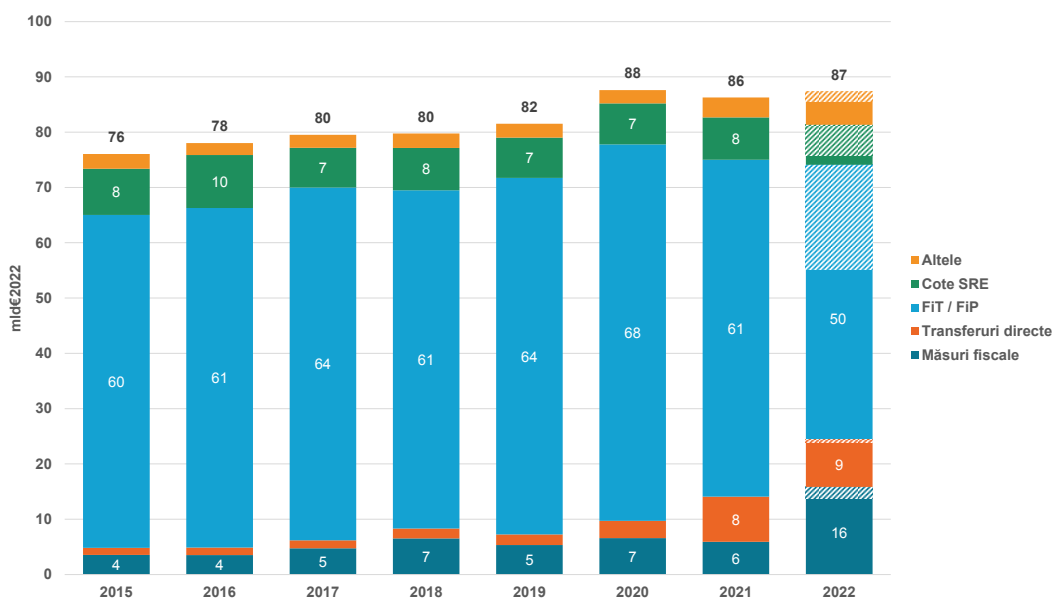
Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023.

În 2021, **subvențiile pentru sursele regenerabile de energie** au scăzut pentru prima dată după mai mulți ani (Figura 6) la 86 de miliarde EUR (-1,3 miliarde EUR sau -1,5 % comparativ cu 2020). Această scădere s-a datorat în principal creșterii prețurilor de pe piața angro a energiei electrice, care a condus la o scădere a plăților aferente instrumentelor de sprijin ce oferă o finanțare suplimentară la prețurile pieței. Scăderea subvențiilor pentru energia din surse regenerabile a avut loc, de asemenea, în pofida creșterii capacității de producere a energiei din surse regenerabile instalate și sprijinite. În 2022, subvențiile pentru SRE au înregistrat doar o creștere ușoară, până la 87 de miliarde EUR, situându-se sub nivelul subvențiilor pentru combustibilii fosili pentru prima dată din 2015¹⁶.

În 2022, instrumentul tipic de acordare a subvențiilor pentru sursele regenerabile de energie a continuat să fie *sprijinul pentru venituri /prețuri* (57 de miliarde EUR, 65 % din totalul subvențiilor pentru SRE), de exemplu prin măsuri precum *tarifele fixe și primele fixe (FiT/FiP)* sau *cotele SRE cu certificate comercializabile*. *Transferurile directe* (în principal granturi) au crescut semnificativ, ajungând la 8 miliarde EUR în 2021 (cu 5 miliarde EUR mai mult decât în 2020) și la 9 miliarde EUR în 2022. Această creștere s-a datorat în mare parte sprijinului pentru producția de energie din surse regenerabile și pentru infrastructura de energie electrică inclus în planurile de redresare și reziliență ale statelor membre, precum și sprijinului sporit pentru stimularea energiei din surse regenerabile și a eficienței energetice în sectorul încălzirii și răcirii.

Figura 6: Subvenții pentru energia din surse regenerabile în funcție de instrument (2015-2022; mldEUR2022)

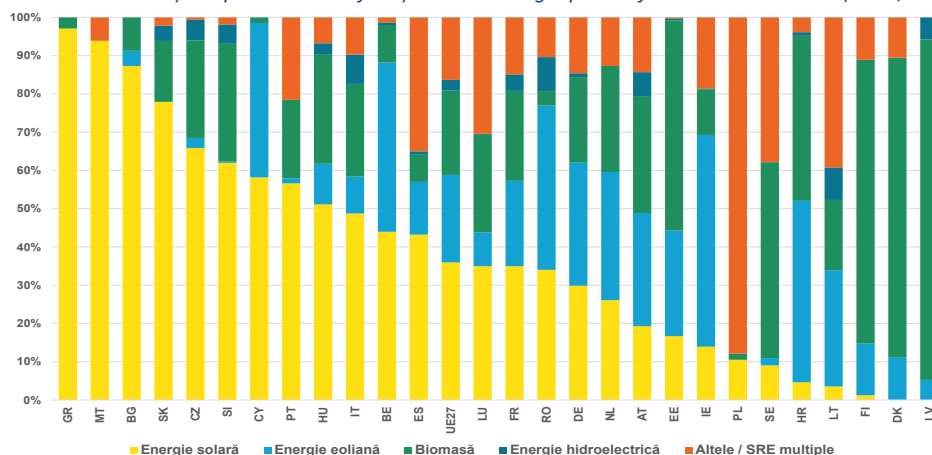
¹⁶ Nu au fost disponibile toate datele pentru 2022, de exemplu cele referitoare la cotele FiP/FiT sau SRE, iar cifrele ar putea face obiectul unei revizuirii.

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023. NB: estimările pentru 2022 sunt reprezentate prin hașurare

Sprijinul pentru tehnologiile din domeniul energiei din surse regenerabile variază semnificativ în UE (Figura 7), reflectând prioritățile naționale și potențialul în materie de SRE. În toate statele membre, energia solară (atât energia solară fotovoltaică, cât și energia solară concentrată) a primit cele mai multe subvenții în 2022 (25 de miliarde EUR), urmate de energia eoliană și de biomasă (15 miliarde EUR fiecare). Energia hidroelectrică a primit cel mai mic sprijin financiar (1,5 miliarde EUR în 2022). Subvențiile care nu vizează nicio tehnologie specifică în domeniul energiei din surse regenerabile au fost, de asemenea, utilizate pe scară largă (24 de miliarde EUR).

Figura 7: Ponderea subvențiilor pentru SRE în funcție de tehnologie pentru fiecare stat membru (2021; mldEUR2022)

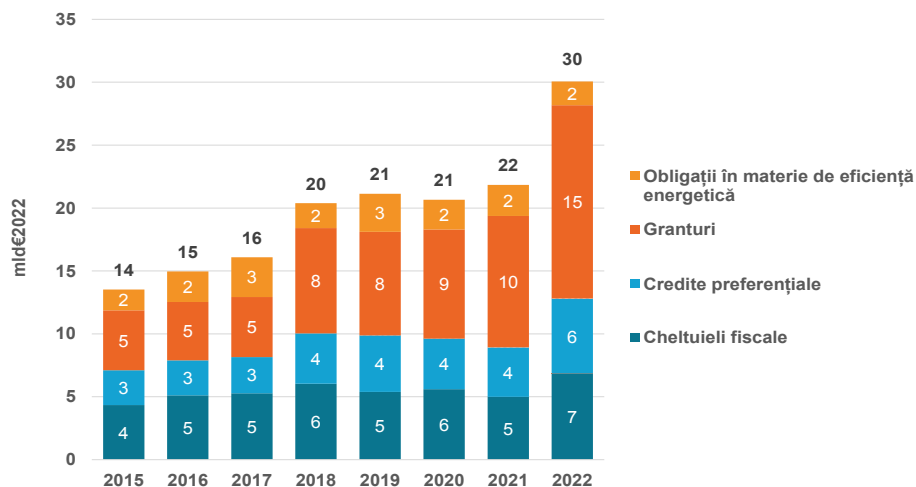

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023

Subvențiile pentru eficiența energetică (Figura 8) au crescut din 2015, iar până în 2022 ajunseseră la 30 de miliarde EUR (cu 8 miliarde EUR mai mult decât în 2021). Granturile au fost deosebit de semnificative ca instrument de sprijin, reprezentând peste 50 % din totalul subvențiilor pentru eficiența energetică în 2022. În perioada 2021-2022, granturile pentru eficiență energetică s-au extins în paralel cu punerea în aplicare a investițiilor în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență, urmate de cheltuieli fiscale, credite preferențiale și

obligații în materie de eficiență energetică (23 %, 20 % și, respectiv, 6 % din subvențiile pentru eficiența energetică).

Figura 8: Sprijin pentru instrumentele de eficiență energetică (2022; mldEUR2022)

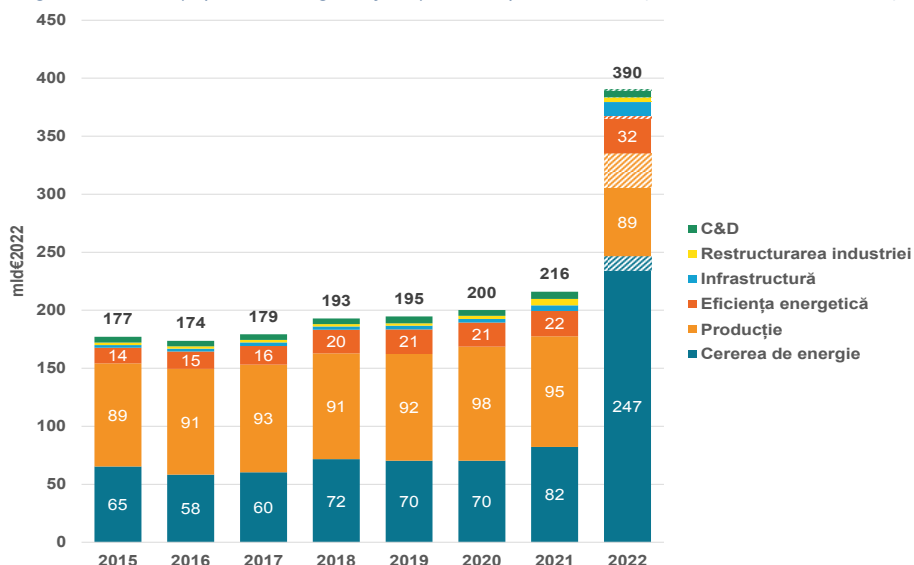
Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023

Subvențiile pentru **energia nucleară** au crescut de la 4,3 miliarde EUR în 2015 la 7,6 miliarde EUR în 2021 și apoi au scăzut la 4,2 miliarde EUR în 2022. Această scădere bruscă s-a realizat pe fondul următoarelor: (i) scăderea volumului mecanismelor pieței de capacitate (în Franța, Germania și Italia); (ii) disponibilitatea redusă a parcului nuclear în Franța; precum și (iii) plățile legate de decizia Germaniei de a închide trei centrale nucleare la sfârșitul anului 2021. În 2022, Franța (2,3 miliarde EUR) și Germania (1,1 miliarde EUR) au reprezentat cea mai mare parte a subvențiilor pentru energia nucleară din UE.

1.3 Subvenții în funcție de scopul economic

Deși valoarea totală a subvențiilor pentru energie în anul 2022 aproape s-a dublat față de 2021, a existat o diferență semnificativă între categoriile care au contribuit la această creștere în funcție de scopul economic al subvenției (Figura 9).

Figura 9: Subvenții pentru energie în funcție de scopul economic (2015-2022; mldEUR2022)

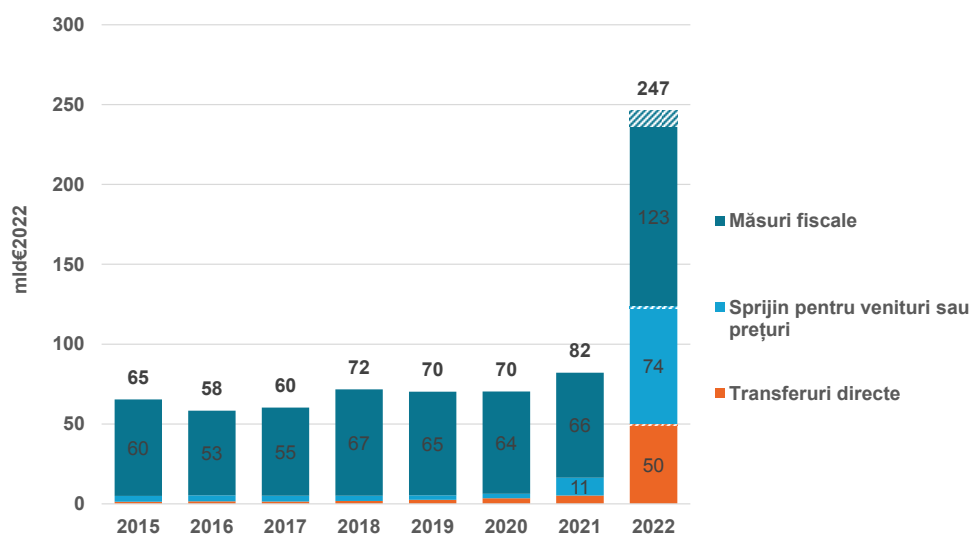
Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023. NB: estimările pentru 2022 sunt reprezentate prin hașurare

Sprijinul financiar direcționat către *cererea de energie*¹⁷ s-a triplat în 2022 față de 2021, ajungând la 247 de miliarde EUR. În aceeași perioadă, sprijinul pentru măsurile de *eficiență energetică* a crescut cu 50 % (de la 21,8 la 32 de miliarde EUR), subvențiile pentru *dezvoltarea infrastructurii* au crescut cu 250 % (de la 4,9 miliarde EUR la 12 miliarde EUR), în timp ce sprijinul pentru *restructurarea industriei energetice și producția de energie* a scăzut cu 33 % și, respectiv, cu 7 %.

Subvențiile pentru cererea de energie includ măsuri de sprijin specifice sau generice menite să limiteze costurile consumului de energie în diferite sectoare economice. Aceste măsuri pot fi puse în aplicare prin mecanisme precum reducerile sau rambursările fiscale și vizează o gamă largă de sectoare economice, de la industriile mari consumatoare de energie până la gospodării. Aceste tipuri de subvenții vizează toate tipurile de energie, inclusiv energia din surse regenerabile, combustibilii fosili, energia electrică și energia termică, indiferent de originea lor.

Până în 2020, sprijinul global sub formă de subvenții pentru cererea de energie s-a ridicat la 70 de miliarde EUR (Figura 10), crescând cu 17 % în 2021. S-a estimat apoi că acest sprijin s-a triplat între 2021 și 2022, ajungând la 247 de miliarde EUR¹⁸. Aceasta a fost consecința directă a crizei costului vieții și a utilizării aprovizionării cu gaze ca armă de către Rusia, fiind legată în principal de măsurile de sprijinire a politicilor care au fost instituite de guverne de la sfârșitul anului 2021 și consolidate în continuare în 2022.

Figura 10 Subvenții care sprijină cererea de energie în funcție de instrument (2015-2022; mldEUR2022)

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023. NB: estimările pentru 2022 sunt reprezentate prin hașurare

Înainte de 2021, măsurile de impozitare directă reprezentau peste 90 % din totalul subvențiilor pentru cererea de energie. Cu toate acestea, începând din 2021, transferurile directe și garanțiile prețurilor de consum (sprijinul pentru venituri sau pentru prețuri) au fost reintroduse ca parte a măsurilor de politică, modificând echilibrul dintre aceste instrumente de promovare a cererii de energie. În 2022, cheltuielile fiscale au reprezentat 50 % (123 de

¹⁷ De exemplu, sprijinirea utilizării energiei prin reducerea costurilor acesteia.

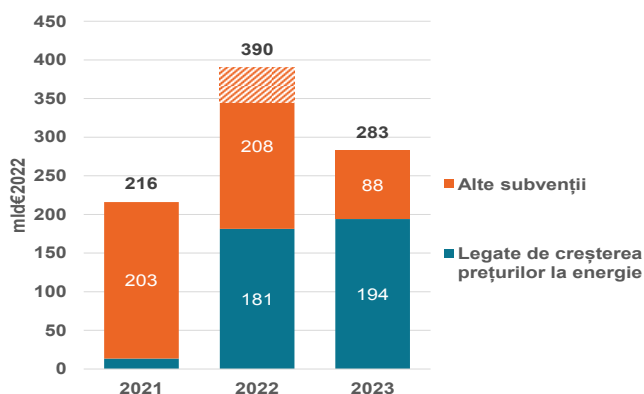
¹⁸ În iulie 2023, estimarea subvențiilor orientate spre cerere includea plăți încă neconfirmate în valoare de 12,6 miliarde EUR pentru 2022 (~5 % din total).

miliarde EUR) din sprijinul global pentru cererea de energie, urmate de sprijinul pentru prețuri și de garanțiile privind prețurile (30 %, 74 de miliarde EUR) și de transferurile directe (20 %, 50 de miliarde EUR).

1.4 Accentul pus pe măsurile de subvenționare legate de criza prețurilor la energie

Comisia Europeană a colaborat cu statele membre pentru a face față crizei energetice. Aceasta a inclus depunerea de eforturi pentru: (i) asigurarea aprovizionării cu surse alternative sigure de energie; (ii) reducerea cererii de energie pentru a compensa deficitul de furnizare de gaze rusești; (iii) utilizarea într-o mai mare măsură a surselor regenerabile de energie; precum și (iv) creșterea eficienței energetice. Pe lângă măsurile de punere în aplicare introduse la nivelul Uniunii sau facilitate de cadrele de la nivelul Uniunii, statele membre au adoptat, de asemenea, măsuri adaptate la nivel național pentru a-și proteja cetățenii și economia de deteriorarea prețurilor la energie (Figura 11).

Figura 11: Relevanța subvențiilor pentru energie în contextul crizei prețurilor la energie (2021-2023; mldEUR2022)

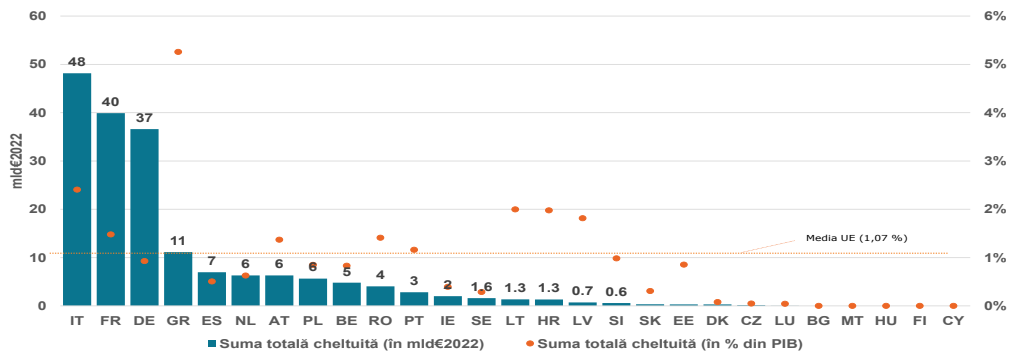

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023

Prin intermediul acestor noi măsuri naționale, statele membre au oferit subvenții estimate la 181 de miliarde EUR în 2022 în acest scop, reprezentând aproape 50 % din totalul subvențiilor pentru energie din UE-27 în anul respectiv. Cifrele inițiale pentru 2023 indică o continuare a acestui sprijin, dar numai pe termen mediu: aproape 80 % din plățile efectuate în cadrul acestor măsuri sunt planificate să se încheie înainte de 2025, în timp ce 20 % din plăți au un termen-limită planificat după 2025 sau nu au niciun termen-limită.

Subvențiile pentru abordarea măsurilor legate de criza energetică au reprezentat 1,12 % din PIB-ul UE în 2022. Italia, Franța și Germania au însumat aproape 70 % din aceste cheltuieli totale (Figura 12). În raport cu PIB-ul său, Grecia a cheltuit cea mai mare sumă dintre toate statele membre ale UE în 2022 pentru a soluționa problema prețurilor la energie (5,3 % din PIB).

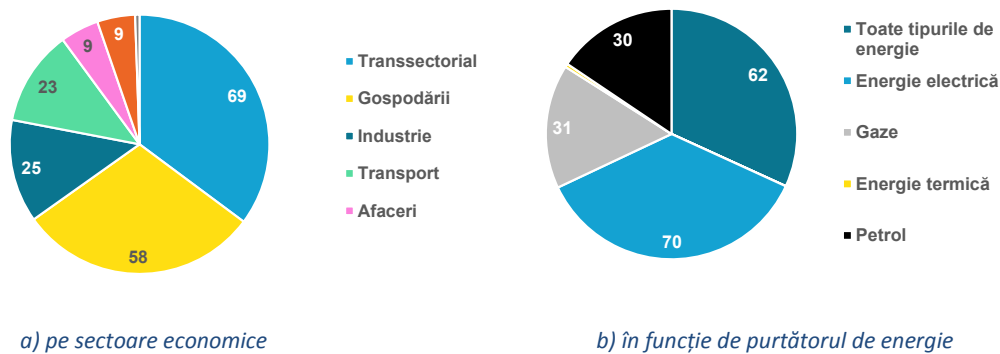
Figura 12: Subvenții pentru abordarea creșterii prețurilor la energie, pe țări, în 2022 (în mldEUR2022 și % din PIB)

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023

Figura 13.a arată că, în perioada 2021-2022, majoritatea subvențiilor direcționate au fost destinate gospodăriilor (58 de miliarde EUR, 30 % din sprijinul total acordat în contextul crizei), urmate de întreprinderi și industrii (34 de miliarde EUR, 18 %) și de sectorul transporturilor (23 de miliarde EUR, 12 %). O sumă semnificativă (69 de miliarde EUR, 33 % din sprijinul total acordat în situații de criză) nu a fost direcționată către un sector specific, ci a acoperit mai multe sectoare.

Figura 13: Distribuția subvențiilor care vizează creșterea prețurilor la energie în perioada 2021-2022 (mldEUR2022)

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023

În ceea ce privește purtătorii de energie (Figura 13.b), energia electrică a fost principalul beneficiar, primind peste o treime (70 de miliarde EUR) din sprijinul financiar în perioada 2021-2022. Subvențiile pentru gaze și petrol s-au ridicat la 60 de miliarde EUR, în timp ce 62 de miliarde EUR au fost alocate pentru energia produsă dintr-un amestec atât de combustibili fosili, cât și de surse cu emisii scăzute de carbon sau din surse necunoscute (indicate ca „toate energiile”).

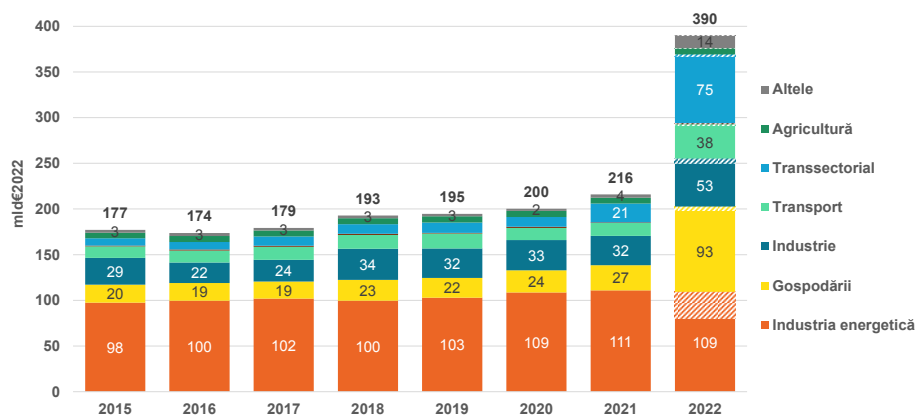
Guvernele europene au luat măsuri speciale ca răspuns la criză pentru a oferi un sprijin substanțial direct întreprinderilor din domeniul energiei. De exemplu, în Germania, Uniper a fost sprijinită prin injecție de capital (34 de miliarde EUR), în timp ce, în Franța, EDF a fost renaționalizată (9,4 miliarde EUR). Întrucât scopul lor final a fost acela de a garanta securitatea aprovizionării, precum și prețuri mai mici pentru clienți sau pe piața angro, aceste măsuri nu au fost incluse în baza de date a subvențiilor.

1.5 Subvenții în funcție de sectorul economic beneficiar

Industria energetică a fost sectorul economic cel mai subvenționat în 2021, primind mai mult de jumătate (111 miliarde EUR, 51 %) din totalul subvențiilor pentru energie acordate în anul respectiv, din care 61 de miliarde EUR au fost tarife fixe/prime fixe¹⁹ (nediferențiate în Figura 14). Pe locul al doilea ca beneficiar al subvențiilor pentru energie se situează alte *sectoare industriale* (32 de miliarde EUR, 15 %), iar pe locul al treilea *gospodăriile* (27 de miliarde EUR, 13 %) ²⁰.

Datele pentru 2022 indică o modificare semnificativă a structurii subvențiilor. Sprijinul pentru *gospodării* a crescut (cu 240 % în 2021 la 94 de miliarde EUR în 2022 sau cu 24 % din totalul subvențiilor pentru energie acordate în anul respectiv). Subvențiile *transsectoriale* au constituit următoarea cea mai mare categorie (75 de miliarde EUR, 20 %), în timp ce *industria* a beneficiat doar de o creștere moderată a sprijinului în perioada 2021-2022 (53 de miliarde EUR, 13 %). În schimb, *industria energetică* a primit subvenții ușor mai scăzute în 2022 (109 miliarde EUR) decât în 2021, iar cota sa din totalul subvențiilor a scăzut de la 50 % la 28 % în perioada 2021-2022.

Figura 14: Subvenții pentru energie pe sectoare economice în UE-27 (2015-2022; mldEUR2022)

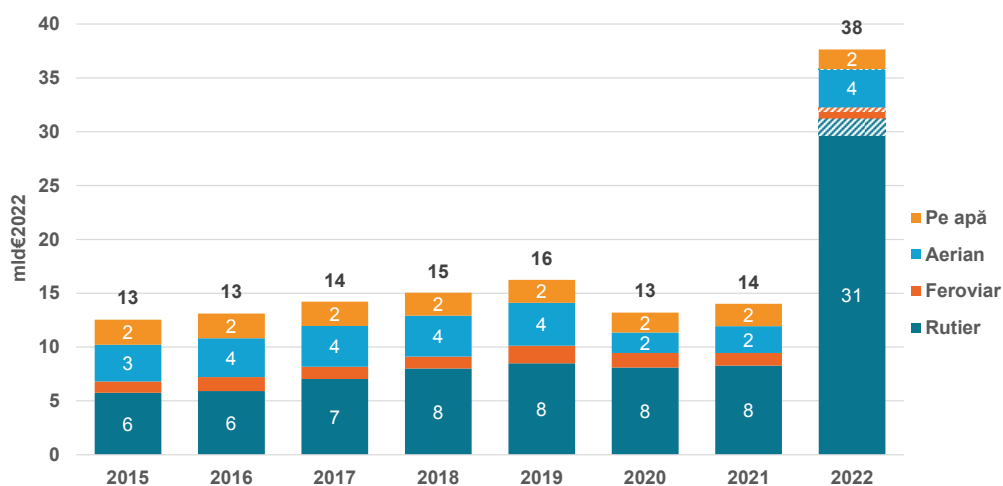
Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023. NB: estimările pentru 2022 sunt reprezentate prin hașurare

În 2022, totalul subvențiilor pentru sectorul transporturilor (Figura 14) a crescut la aproximativ 38 de miliarde EUR (+ 155 % sau + 24 de miliarde EUR față de 2021). Transportul rutier rămâne de departe cel mai mare beneficiar, reprezentând 83 % din subvențiile pentru transport (31 de miliarde EUR). Acesta este urmat de transportul aerian (3,6 miliarde EUR), pe apă (1,8 miliarde EUR) și de transportul feroviar (1 miliard EUR).

Figura 14: Subvenții pentru energie în funcție de modul de transport (2015-2021; mldEUR2021)

¹⁹ Obligațiile în materie de FiT, FiP și SRE sunt incluse prin convenție în industria energetică, deși astfel de plăți pot conferi beneficii și unor actori din afara acestui sector.

²⁰ Industria exclude *mineritul și construcțiile*. Sectorul *afacerilor*, cel al *construcțiilor*, sectorul *public* și cel al *serviciilor* au fost regrupate sub denumirea de „alte”, dat fiind că valoarea lor individuală pentru 2020 este mai mică de 1 miliard EUR.

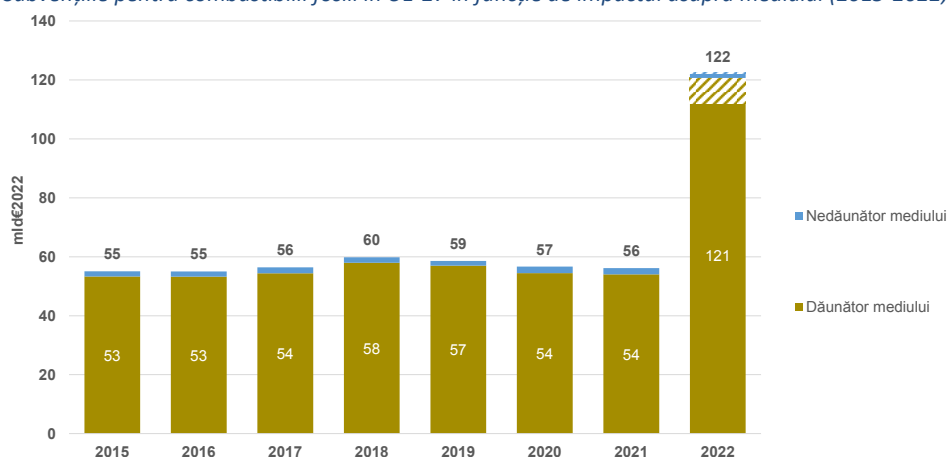

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023. NB: estimările pentru 2022 sunt reprezentate prin hașurare

1.6 Subvenții în funcție de impactul asupra mediului

Uniunea Europeană, în calitate de parte la Cadrul global pentru biodiversitate (*Global Biodiversity Framework – GBF*)²¹, a convenit „să identifice până în 2025 și să elimine direct sau progresiv sau să reformeze stimulentele, inclusiv subvențiile, care dăunează biodiversității”. Comisia pregătește o metodologie de cartografiere a acestor subvenții, iar prezentul raport constituie o primă tentativă de a evalua subvențiile pentru energie, în special pentru combustibilii fosili, din punctul de vedere al impactului lor asupra mediului. În prezentul raport, evaluarea subvențiilor legate de energie și care sunt dăunătoare mediului (EHS) se axează pe subvențiile pentru combustibilii fosili, care sunt identificate ca fiind dăunătoare dacă reducerea prețului sau a costurilor pe care o cauzează stimulează menținerea sau creșterea disponibilității și/sau a utilizării combustibililor fosili, indiferent dacă aceștia fac sau nu obiectul măsurilor de reducere a emisiilor.

Figura 15: Subvențiile pentru combustibilii fosili în UE-27 în funcție de impactul asupra mediului (2015-2022; mldEUR2022)

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023. NB: estimările pentru 2022 sunt reprezentate prin hașurare

Figura 16 arată că *majoritatea covârșitoare* a subvențiilor pentru combustibilii fosili (98 % în 2022 sau 120 de miliarde EUR) sunt considerate dăunătoare mediului. Valoarea subvențiilor pentru combustibilii fosili considerate ca nefiind dăunătoare mediului este de aproximativ

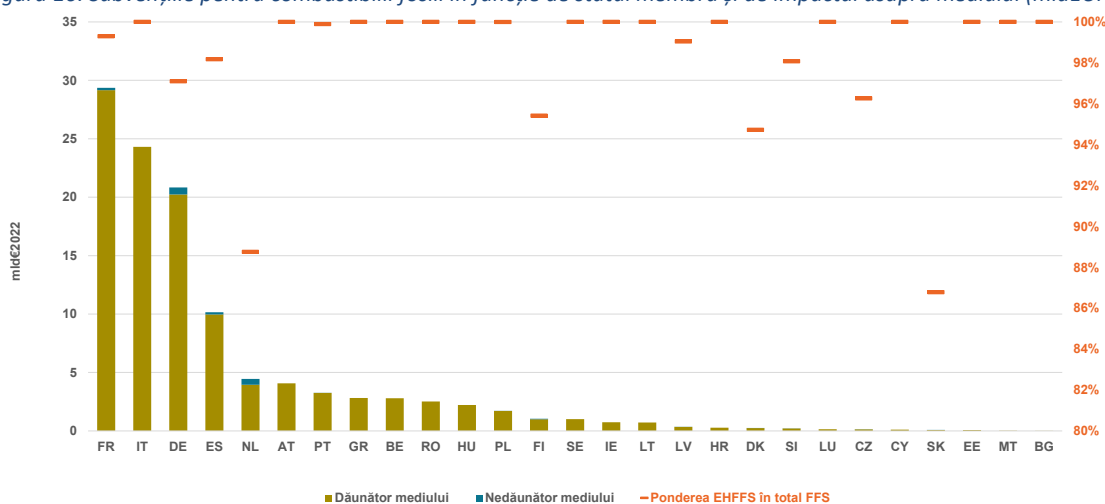
²¹ <https://www.cbd.int/gbf/targets/>

3 miliarde EUR. Majoritatea acestor subvenții care nu sunt dăunătoare se referă la compensații acordate întreprinderilor și lucrătorilor pentru reducerea activității sau închiderea minelor de cărbune și a centralelor pe cărbune sau la finanțarea reabilitării zonelor în care au avut loc astfel de închideri.

Datele preliminare arată (Figura 17) că majoritatea subvențiilor pentru combustibilii fosili considerate ca nefiind dăunătoare mediului în 2022 au fost furnizate de Germania (0,6 miliarde EUR), urmată de Țările de Jos (0,5 miliarde EUR), Franța și Spania (0,2 miliarde EUR fiecare). În optsprezece state membre, 100 % din subvențiile pentru combustibilii fosili au fost evaluate ca fiind dăunătoare mediului.

Figura 16: Subvențiile pentru combustibilii fosili în funcție de statul membru și de impactul asupra mediului (mldEUR2022)

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023

1.7 Planuri naționale privind subvențiile

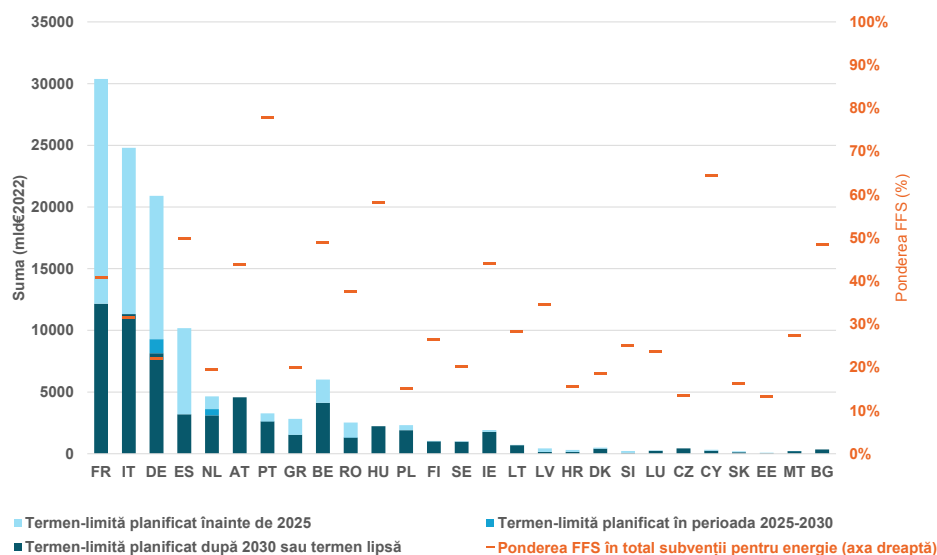
Prezenta secțiune se axează pe planurile naționale de eliminare treptată a subvențiilor pentru combustibilii fosili în statele membre, publicate începând din august 2023²². Programul general al Uniunii de acțiune pentru mediu până în 2030, cunoscut și sub denumirea de cel de-al 8-lea program de acțiune pentru mediu, impune Comisiei și/sau statelor membre să elimine treptat subvențiile dăunătoare mediului, mai ales subvențiile pentru combustibilii fosili, prin „fixarea unui termen limită pentru eliminarea treptată a subvențiilor pentru combustibilii fosili, în concordanță cu ambiția de a limita încălzirea globală la 1,5 °C”²³.

Potrivit datelor din 2022 (Figura 18), 47 % (58 de miliarde EUR) din totalul subvențiilor pentru combustibilii fosili (123 de miliarde EUR) aveau un termen-limită planificat înainte de 2025. Doar aproximativ 1 % (1,7 miliarde EUR) din subvențiile pentru combustibilii fosili au un termen-limită stabilit pe termen mediu (2025-2030). Pentru restul de 52 % (64 de miliarde EUR), fie nu există încă un termen-limită, fie acesta a fost stabilit după anul 2030.

Figura 17: Subvențiile pentru combustibilii fosili până la termenul-limită și ca pondere din totalul subvențiilor pentru energie (%) în 2021

²² Analiza se bazează pe anexele VIII și XV actualizate la proiectele de rapoarte naționale intermediare privind energia și clima.

²³ Articolul 3 litera (h) punctul (ii) din Decizia (UE) 2022/591 a Parlamentului European și a Consiliului din 6 aprilie 2022 privind un Program general al Uniunii de acțiune pentru mediu până în 2030.

Sursă: Enerdata, Trinomics, 2023

Aproape toate statele membre ale UE intenționează să renunțe la combustibilii fosili. Cu toate acestea, în majoritatea statelor membre, această intenție nu a fost încă transpusă în planuri concrete. Sectorul energiei electrice este cel în care statele membre au planurile cele mai concrete de a-și reduce dependența de combustibilii fosili, în special de cărbune. Opt state membre au stabilit, de asemenea, date pentru eliminarea treptată a încălzirii bazate pe combustibili fosili a clădirilor. Pentru celelalte sectoare economice (industrie, transporturi și agricultură), termenele-limită pentru utilizarea combustibililor fosili lipsesc aproape în totalitate.

În fine, deși valoarea subvențiilor pentru combustibilii fosili a crescut de peste două ori în 2022 comparativ cu 2021 din cauza măsurilor de sprijin adoptate ca răspuns la criza energetică, majoritatea covârșitoare a acestor măsuri sunt temporare și au un termen-limită în viitorul apropiat. Este puțin probabil ca, din cauza crizei energetice, să se producă o inversare a eforturilor depuse până în prezent de statele membre în vederea reducerii subvențiilor pentru combustibilii fosili.

Cu toate acestea, va fi important ca subvențiile temporare pentru combustibilii fosili să fie monitorizate în continuare, pentru a se limita efectele negative care ar putea reduce stimulentele pentru investiții în eficiența energetică și în energia din surse regenerabile.

În acest sens, este esențială o mai mare transparență în ceea ce privește termenele-limită ale subvențiilor pentru combustibilii fosili acordate de statele membre. Din cauza lipsei de informații privind termenele-limită pentru aceste subvenții, este dificil să se evalueze dacă UE este pe cale să elimine treptat subvențiile pentru combustibilii fosili, în concordanță cu ambiția de a limita încălzirea globală la 1,5 °C.

2. Concluzii

Recentele prețuri extrem de ridicate la energie au făcut necesară adoptarea unor inițiative de politică îndrăznețe în Uniunea Europeană pentru a atenua impactul social al crizei energetice. Măsurile temporare și excepționale de abordare a crizei energetice au avut un impact semnificativ asupra tendințelor în materie de subvenții pentru energie. Recenta creștere bruscă a prețurilor la energie a afectat, de asemenea, tipurile de măsuri utilizate pentru a oferi subvenții și tehnologiile promovate de subvenții, ceea ce a condus la o creștere semnificativă a subvențiilor pentru combustibilii fosili începând din 2022, pentru a atenua facturile ridicate la energie în rândul consumatorilor.

Aceste subvenții sporite pentru energie nu au condus la un consum mai mare de energie. Cererea globală de energie a scăzut în 2022 în comparație cu nivelurile anterioare pandemiei de COVID-19. Toți actorii economici și-au redus cererea de gaze cu 17 %²⁴, pe primele locuri situându-se gospodăriile și industria (reduceri de 50 % și, respectiv, 43 %), ca reacție atât la creșterea prețurilor, cât și la măsurile de politică ce au încurajat reducerea cererii. UE a sprijinit în continuare investițiile în eficiența energetică și a luat măsuri suplimentare semnificative în acest domeniu prin reformarea Directivei privind eficiența energetică.

Sfârșitul tendinței descendente de lungă durată a subvențiilor pentru energie a fost justificat de prioritatea acordată protecției consumatorilor din UE în contextul șocului provocat de facturile la energie. Cu toate acestea, dacă măsurile temporare sunt prelungite pe termen mediu, acest fapt ar putea avea un impact negativ pe termen lung prin reducerea stimulentei de piață pentru eficiența energetică și a investițiilor în energia din surse regenerabile, inclusiv în soluții de încălzire curată, cum ar fi pompele de căldură.

UE s-a lansat în mod decisiv în realizarea tranziției energetice pentru a atinge neutralitatea climatică până în 2050. Economii de energie și reducerea dependenței de combustibilii fosili în sectoarele rezidențial, energetic, al transporturilor și industrial ar trebui să ajute UE în mai multe feluri: (i) reducerea importurilor de combustibili fosili; (ii) accelerarea tranziției către o energie curată; precum și (iii) îmbunătățirea securității aprovizionării cu energie a UE. Prin urmare, tranziția energetică ar trebui să conducă la o reducere a subvențiilor pentru combustibilii fosili și la o redirectionare semnificativă a subvențiilor pentru a sprijini energia din surse regenerabile și eficiența energetică.

Deși situația de pe piețele mondiale și europene ale energiei s-a stabilizat în comparație cu perioadele cele mai grele ale crizei energetice din 2022, este posibil ca prețurile anumitor combustibili (cum ar fi gazele naturale) să rămână, timp de câțiva ani, volatile și la un nivel relativ ridicat în comparație cu nivelurile anterioare crizei. Acest aspect, împreună cu înlocuirea tehnologiilor bazate pe combustibili fosili cu soluții mai durabile, ar trebui să conducă la o scădere semnificativă a consumului de combustibili fosili (și a subvențiilor pentru aceștia) pe termen mediu. Considerentele de politică privind accesibilitatea financiară pot justifica măsuri temporare de sprijinire a gospodăriilor și a industriei. Cu toate acestea, pe termen lung, tranziția energetică va permite o redirectionare tot mai accentuată a subvențiilor pentru combustibilii fosili care sunt dăunătoare mediului către tehnologii eficiente și bazate pe surse regenerabile de energie.

---

²⁴ Prin compararea consumului de gaze din perioada august 2022 – iunie 2023 cu media pe cinci ani.